

SECTION: PEDAGOGY, PHILOLOGY AND LINGUISTICS

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Рогульська Оксана Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор
Кафедра іншомовної освіти та міжкультурної комунікації
Хмельницький національний університет, Україна

Сучасний етап цифровізації вищої освіти зумовлює зміну парадигми від традиційного навчання до персоналізованої іншомовної підготовки. Персоналізація розглядалася як складнодосяжний методичний ідеал, проте інтеграція генеративного штучного інтелекту (GenAI), що базується на великих мовних моделях (Large Language Models), робить цей підхід практично реалізованим. На відміну від статичних систем минулого, генеративний штучний інтелект володіє високим рівнем лінгвістичної креативності, що дозволяє йому виконувати роль не просто транслятора даних, а активного когнітивного партнера [1; 3; 5].

Процес персоналізації засобами генеративного штучного інтелекту реалізується через багаторівневу систему інтеракції:

Контекстуалізація та прагматична спрямованість. ШІ забезпечує можливість опанувати мовні одиниці в межах власного професійно-орієнтованого дискурсу студента. Система здатна миттєво трансформувати навчальний матеріал з британського варіанта на американський, враховуючи специфіку локальної лексики та орфографії; адаптувати один і той самий матеріал під різні комунікативні ситуації – від офіційно-ділового стилю (складання контрактів, звітів) до неформального професійного сленгу (спілкування в командах, чатах, на форумах); перетворювати лінійний текст на структурні списки, діалоги, сценарії для рольових ігор або стислі анотації, що полегшує засвоєння інформації студентами з різними когнітивними стилями.

Нівелювання «мовного бар'єра» та диференційований фідбек. Використання мовних моделей створює психологічно безпечне середовище, де ШІ функціонує як персоналізований тьютор. Це дозволяє студенту апробувати різноманітні мовленнєві стратегії, отримуючи не лише верифікацію помилок, а й розлогі метамовні коментарі щодо причин їх виникнення. Такий зворотний зв'язок у режимі реального часу є адаптованим до актуального рівня мовної компетентності студента, що мінімізує когнітивне навантаження.

Автономізація та стратегія скафолдингу. На відміну від фідбеку, який фокусується на аналізі вже виконаної роботи, скафолдинг спрямований на випереджальну підтримку студента. ШІ створює тимчасові «когнітивні опори»,

що дозволяють успішно опанувати матеріал, який об'єктивно перевищує поточний рівень мовної компетентності користувача. Завдяки інструментам адаптації (наприклад, декомпозиція складної наукової статті рівня C1 до доступного рівня B2 або створення інтерактивних опорних схем) студент занурюється у «зону найближчого розвитку». Це стимулює поступовий перехід від зовнішньої підтримки до повної автономії, де студент самостійно регулює складність навчального середовища та обсяг необхідної допомоги [1].

Відтак, персоналізація виявляється у здатності ШІ трансформувати складні матеріали у доступні формати, що дозволяє студенту самостійно долати лінгвістичні труднощі [3]. Це сприяє кристалізації індивідуального когнітивного стилю та забезпечує неперервність навчання поза межами аудиторії. Студент перетворюється на активного суб'єкта, який самостійно керує своєю освітньою траєкторією. Порівняння традиційного та інноваційного підходів наведено у Таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз моделей навчання

Параметр	Традиційна модель	Персоналізована модель (ШІ)
Контент	Статичний (один підручник для всіх)	Динамічний (під інтереси студента)
Навантаження	Однакове для всієї групи	Адаптивне
Зворотний зв'язок	Відтермінований (через викладача)	Миттєвий (аналіз у реальному часі)
Роль студента	Реципієнт інформації	Архітектор власного навчання

Практична реалізація персоналізованого підходу безпосередньо залежить від оволодіння студентами навичками промпт-інжинірингу – здатності формулювати методично точні запити до інтелектуальних систем [2]. Якщо попередні рівні описували методичний потенціал ШІ, то промпт-інжиніринг визначає алгоритм його активації. Студент трансформує свою роль із пасивного користувача на активного розробника власного контенту через такі типи стратегічних запитів:

Рольове моделювання – студент не просто просить пояснити матеріал, а задає ШІ конкретну роль («Будь моїм технічним ментором з англійської»). Це дозволяє отримати не загальну відповідь, а вузькоспеціалізовану консультацію, що відповідає прагматичному запиту майбутнього фахівця.

Параметризація складності – замість простого спрощення, студент задає чіткі межі («Використовуй лише лексику рівня B1», «Обмеж речення 10-ма словами»). Це і є практичним механізмом скафолдингу, де студент самостійно коригує ступінь адаптивності навчального контенту.

Крос-дискурсивна взаємодія – запити на перенесення складних граматичних категорій у площину професійного контексту (наприклад, «Поясни Passive Voice через опис процесу виготовлення ліків» тощо). Це забезпечує реальну кастомізацію, перетворюючи абстрактні правила на робочий інструмент.

Ітеративний зворотний зв'язок – студент використовує промпти не для одноразової перевірки, а для глибокої рефлексії («Запитай мене, чому я вибрав

цей час у реченні, і доведи, що я помилився»). Це активує режим діагностики, перетворюючи оцінювання на процес самонавчання.

Попри потужний потенціал персоналізації, інтеграція великих мовних моделей у навчання пов'язана з низкою викликів, які потребують методичної уваги [4; 5]:

Феномен фактологічної недостовірності (ілюзорної коректності) контенту – мовні моделі іноді генерують фактично невірну інформацію або вигадують неіснуючі лінгвістичні правила. Це покладає на студента додаткову відповідальність за верифікацію отриманих даних за допомогою авторитетних академічних джерел.

Ризик зниження когнітивних зусиль – занадто часте використання ШІ для автоматичного спрощення текстів або написання есе може призвести до «когнітивного розслаблення», коли студент уникає самостійного подолання мовних труднощів, що є необхідним для ґрунтовного засвоєння мови.

Етичний аспект та академічна доброчесність – важливо розмежувати використання ШІ як «тьютора-асистента» та як інструмента для плагіату. Навчальні заклади мають змістити акцент з оцінювання фінального тексту на оцінювання процесу взаємодії студента з ШІ та його рефлексії.

Цифровий розрив та алгоритмічна упередженість – оскільки моделі оперують масивами даних з інтернету, вони можуть транслювати певні культурні чи гендерні стереотипи. Студенти повинні мати високий рівень критичного мислення, щоб ідентифікувати та аналізувати такі упередження.

Проведене дослідження засвідчує, що інтеграція генеративного штучного інтелекту в іншомовну підготовку забезпечує практичну імплементацію ідей персоналізованого навчання. Основна цінність ШІ полягає не лише в автоматизації створення контенту, а в докорінній зміні суб'єктної позиції студента, він перетворюється на активного архітектора власного когнітивного досвіду, здатного самостійно регулювати обсяг підтримки та інтенсивність взаємодії з автентичним мовним середовищем.

Список використаних джерел

1. Коваль Т. І. Цифровізація вищої освіти: тенденції та виклики. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Т. 77, № 3. С. 1–15.
2. Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Модель цифрової компетентності викладача вищої школи. Освітній простір України. 2021. № 22. С. 27–38.
3. Осадчий В. В. Використання систем штучного інтелекту в освіті: аналіз світового досвіду. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2023. № 2. С. 45–52.
4. Семеріков С. О. Генезис та перспективи використання штучного інтелекту в навчальному процесі. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2024. Вип. 31. С. 12–20.
5. Atlas S. ChatGPT for Higher Education and Professional Development: A Guide to Conversational AI. College of Business, University of Rhode Island. 2023. 65 p.